

Pestprotocol MBS

Inhoud

Vooraf

Definitie van pesten.

Uitgangspunten van de school ten aanzien van pesten

Pestprotocol in schema en stap voor stap

Verwachtingen van betrokkenen

Begeleiding

Samenwerking ten aanzien van pesten binnen en buiten de school.

Radicalisering

Bijlage:

Bijlage 1 Signalen gepest kind

Bijlage 2 Thermometer pesten in de klas

Bijlage 3 Oriënterend gesprek

Bijlage 4 Gesprekstips met gepeste leerling

Bijlage 5 Tips ter voorkoming van digitale pesterijen

Bijlage 6 Bemiddelingsgesprek

Bijlage 7 Confronterend gesprek

Bijlage 8 Ondersteuning bij radicalisering voor scholen.

Vooraf

Wat is een pestprotocol?

Een pestprotocol is een programma waarin staat hoe een school pesten signaleert en welke maatregelen een school neemt om pesten te voorkomen (preventie) en pesten aan te pakken.

Waarom is een pestprotocol belangrijk?

Het hebben van een pestprotocol geeft aan dat school het bestrijden van pesten een belangrijk onderwerp vindt. Een pestprotocol geeft betrokkenen houvast hoe te handelen bij pestproblematiek.

In het pestprotocol van de MBS vindt u de antwoorden op de volgende vragen:

Wat is (digitaal) pesten?

Wat zijn de uitgangspunten van de school ten aanzien van pesten?

Wat doet de school om pesten tegen te gaan?

Wat verwacht de school van betrokkenen om pesten tegen te gaan?

Welke begeleiding is er voor allen die met pesten te maken hebben?

Welke samenwerking heeft school binnen en buiten de school ten aanzien van pesten?

Waar kunnen leerlingen en ouders terecht binnen (en buiten) de school met pestproblematiek?

De groepsleerkracht heeft een signalerende en uitvoerende taak ten aanzien van pesten. In het protocol staat stapsgewijs weergegeven wat je als groepsleerkracht kunt doen wanneer je ziet of het vermoeden hebt dat een leerling gepest wordt.

De signalen die aanwijzingen kunnen geven, staan omschreven in bijlage 1. Daarnaast is de thermometer in bijlage 2 een mooi instrument om te bekijken of er in de klas gepest wordt. Vaak durven kinderen die gepest worden niet te vertellen wat er aan de hand is. Ze zijn angstig dat de pester meteen aangepakt wordt, wat als gevolg kan hebben dat ze alleen maar meer gepest zullen worden.

Niet alleen groepsleerkrachten signaleren pestgedrag, ook andere disciplines die met de leerlingen werken hebben hierin een belangrijke functie. Als je pestgedrag constateert dan is het van belang de betreffende groepsleerkracht hiervan op de hoogte te stellen, zodat die vervolgens actie kan ondernemen.

Daar waar in het pestprotocol hij gebruikt wordt, kan ook zij gelezen worden. Daar waar zij wordt gebruikt, kan ook haar gelezen worden.

Wat is pesten?

Op de eerste plaats is een hoofdkenmerk van pesten de psychologische, fysieke en/of seksuele agressie gericht op een andere persoon, met het doel hem of haar schade te berokkenen, pijn te doen, te kwetsen, te kleineren, belachelijk of onzeker te maken, het gevoel te geven waardeloos te zijn (Olweus, 1992; Deboutte Schelstraete, 2000; Van Dugteren, 2004). Pesten is (tot op zekere hoogte) berekend en doelbewust. Het slachtoffer wordt uitgezocht en de rol van dader en slachtoffer wordt meestal door dezelfde kinderen vervuld (Van Dugteren, 2004). Pesten is niet onschuldig of vriendschappelijk (Deboutte & Schelstraete, 2000), maar onaangenaam, bedreigend en onaanvaardbaar. Het risico om blijvende psychologische en/of fysieke schade op te lopen is reëel (Van der Meer, 2002).

Een ander hoofdkenmerk van pesten is het systematische en langdurige karakter van het fenomeen. We hebben het bij pesten niet over incidentele gevallen of spontane acties zoals dat bij plagen het geval is, maar over het stelselmatig "lastig vallen" van een ander. Het pesten vindt veelal plaats gedurende een langere tijd, soms zelfs een jaar of langer achter elkaar en elke dag of zelfs meerdere keren per dag opnieuw (Van Dugteren, 2004). Pesten wordt als zeer bedreigend ervaren (Van Dugteren, 2004), mede doordat het slachtoffer er zich niet of onvoldoende aan kan onttrekken en doordat het met een grote regelmaat gebeurt. Pesten is in die zin vergelijkbaar met kindermishandeling (Van der Meer, 2002). De agressie komt echter nu niet van volwassenen maar van andere kinderen.

Een derde en laatste hoofdkenmerk van pesten is dat er sprake is van machtsongelijkheid. De pester en de gepeste staan niet op gelijke voet (Deboutte & Schelstraete, 2000). De pester is de meerdere en de gepeste de onderdaan. Van der Meer (2002) spreekt in dit geval over de spreekwoordelijke winnaar en verliezer. In de literatuur wordt in dit kader ook veelal gesproken over de agressor en de zondebok (Van der Meer, 1988; Mooij, 1992). De zondebok is sociaal niet of minder aanvaard in de groep en staat hulpeloos en weerloos tegenover de agressor (Mooij, 1992). De gepeste beschikt niet (meer) over voldoende mogelijkheden om zichzelf te verdedigen, voor zichzelf op te komen en/of het pesten te doen stoppen (Van der Meer, 2002).

Pesten gebeurt op verschillende manieren, zoals schelden, iemand belachelijk maken, stalken, voor de gek houden, vernederen, tot zelfs lichamelijk geweld zoals schoppen en slaan. Maar ook iemand uit-sluiten en negeren is een vorm van pesten. De pester pest meestal niet alleen. Dit gedrag wordt in stand gehouden door zijn omgeving. Dat zijn de toeschouwers die het aanmoedigen of laten gebeuren, waardoor het pestgedrag een functie heeft voor de pester. De "beloning" is dat andere hem stoer vinden of bang voor hem zijn. Er is een duidelijk verschil tussen hoe jongens en meisjes pesten. Meisjes worden minder snel agressief maar doen het wel "geniepig" zoals negeren en roddelen. Bij jongens is het pestgedrag meer zichtbaar en ook meer fysiek.

Bron:

<http://www.pestening.nl/informatie-over-pestening/jongeren/14-18-jaar/>

Op onze school nemen wij duidelijk stelling tegen pestgedrag. Onze stellingname betreft niet alleen het pesten dat binnen de school plaatsvindt. Wij nemen ook stelling als het gaat om pesten via Internet. Online grensoverschrijdend gedrag dat de sociale veiligheid van leerlingen of de school in het algemeen bedreigt/belemmert. Als in dit protocol wordt gesproken over pesten of pestgedrag, dan wordt daarmee ook bedoeld cyberpesten of cyberpestgedrag.

Cyberpesten

Als leerlingen betrokken zijn bij cyberpesten, kan dat een negatieve invloed hebben op de sociale veiligheid op school. We spreken van cyberpesten als het pesten via internet gebeurt en langdurig is of een langdurig effect heeft (zoals het verspreiden van foto's die lastig te verwijderen zijn). Het gaat hierbij om een opzettelijke intentie van de dader(s) om het slachtoffer te schaden, voor gek te zetten enzovoort. Cyberpesten staat niet als zodanig in het strafrecht, maar het kan wel geschaard worden onder belediging, smaad of laster, discriminatie, bedreiging, stalking of identiteitsfraude. En dat is allemaal wel strafbaar.

Wordt een leerling **bedreigd** via internet, dan is dit ook een strafbare vorm van cyberpesten. Het gaat dan om zware dreigementen om het slachtoffer iets aan te doen, wat door het slachtoffer serieus wordt opgevat. De hoogte van de straf is afhankelijk van de ernst van de situatie.

Stalking: Ook is cyberpesten strafbaar als het slachtoffer wordt gestalkt. Er is sprake van cyberstalking als het slachtoffer voortdurend wordt lastiggevallen via internet.

Discriminatie, iemand beledigen op grond van zijn ras, geloof, huidskleur, handicap, sekse of seksuele voorkeur, is online net zo strafbaar als offline.

Belediging, smaad, laster: Hiervan is sprake als opzettelijk iemands goede naam of eer wordt aantast door opeenvolgend:

het doen van kwetsende uitspraken over het slachtoffer;

het slachtoffer van iets te beschuldigen (wat niet kan worden bewezen);

opzettelijk onwaarheden over het slachtoffer als waarheid te verkondigen.

In het geval van smaad of laster moet dit dan wel publiekelijk gebeuren.

Bron:

Kennisnet: Brochure Sociale veiligheid op school en internet. Kennisnet, p.18/19

Uitgangspunten van de school ten aanzien van sociale veiligheid en sociaal gedrag.

De drie kernwaarden van de MBS Eindhoven zijn ten alle tijden de uitgangspunten.

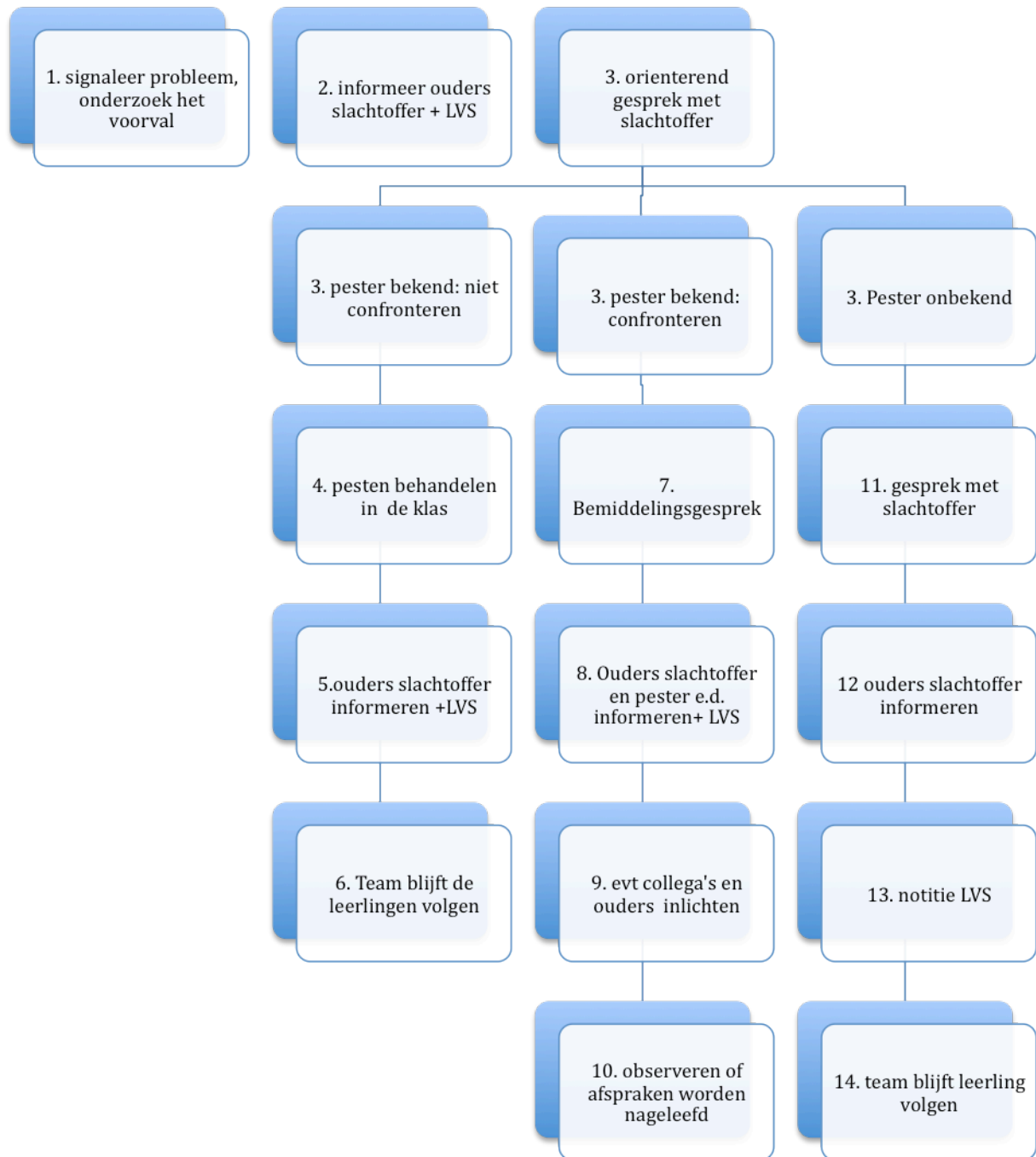
Onze drie kernwaarden:

- **RESPECTVOL MET ELKAAR OMGAAN**; in de driehoek leerling-medewerker-ouder. We behandelen de ander, zoals wijzelf behandeld zouden willen worden.
- **VERANTWOORDELIJKHEID**; iedereen neemt zijn verantwoordelijkheid vanuit zijn taken en bevoegdheden die hij heeft en kan daar op aangesproken worden.
- **DENKEN IN MOGELIJKHEDEN/KANSEN**; we gaan uit van de mogelijkheden van de leerlingen en niet van hun beperking. We creëren kansen en mogelijkheden.

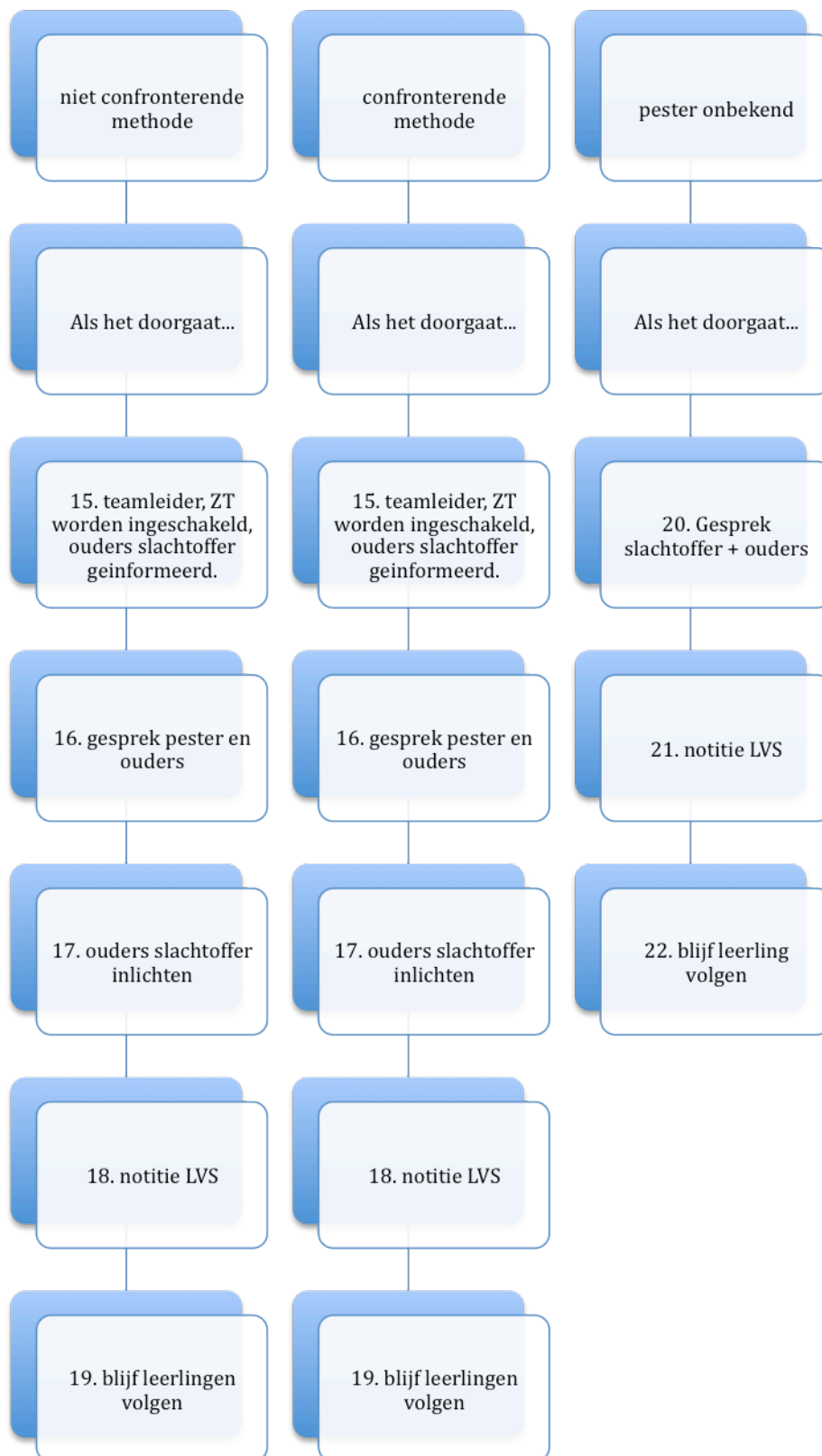
Schematische weergave van het pestprotocol van de MBS (preventief)

Schematische weergave van het pestprotocol van de MBS (deel 1)

Schematische weergave van het pestprotocol van de MBS (deel 2)

Schematische weergave van het pestprotocol van de MBS (deel 3)

Schematische weergave van het pestprotocol van de MBS (nazorg)

Pestprotocol stap voor stap

Het pestprotocol van de MBS bevat drie aspecten; preventief, stap voor stap, nazorg.

Preventief

De MBS probeert preventief pesten tegen te gaan. Het gedragsprotocol van de MBS beschrijft gewenst gedrag binnen de school. Er gaat veel aandacht uit naar een positief en bemoedigend pedagogisch klimaat. In de organisatie is de keuze gemaakt dat er veel toezicht is voorschool tijd, bij het school verlaten en in de pauzes, om de sociale veiligheid te vergroten. Begeleiders treden op als positief rolmodel: positief, gewenst gedrag ten aanzien van verschillen en diversiteit. Er wordt door leerkrachten geïnvesteerd op het vormen van positieve groepsnormen aan het begin van het nieuwe schooljaar in elke klas. Samen met de leerlingen worden regels en afspraken die in de klas gelden (positief geformuleerde groepsregels) bepaald. Deze hangen zichtbaar in de klas.

Er is veel aandacht voor de omgangsvormen, het respecteren van elkaars verschillen er wordt veel in coöperatieve werkvormen gewerkt zodat leerlingen elkaar kwaliteiten kunnen leren kennen.

Op school wordt gewerkt met omgangsregels, dit zijn regels die beschrijven wat er van leerlingen verwacht wordt met betrekking tot de omgang met elkaar. In het traject Van School Naar Werk is ook veel aandacht voor (persoonlijke) sociale ontwikkeling.

Incidenten op school registeren we door middel van incidentformulieren. Hierdoor wordt het mogelijk leerlingen te 'monitoren' aan de hand van data.

Er wordt in de lessen Omgaan met media (mediawijsheid) ook aandacht besteed aan gewenst gedrag m.b.t. social media. Middels de lessen van STIP en met behulp van de leerlijn sociale competenties wordt gewenst gedrag aangeleerd.

De school doet mee aan de 'Week van respect' en de 'Week tegen pesten'. In die weken wordt in elke klas extra aandacht besteed aan respect hebben voor elkaar en is er aandacht voor pesten. Bij de groeipindelings wordt rekening gehouden met eventuele pestproblematiek en combinaties kwetsbare leerlingen t.o.v. leerlingen met gedragsproblemen.

Stap voor stap

Stap 1

Signaleer problemen op tijd, onderzoek het voorval en bespreek de feiten. Wanneer er een vermoeden is (d.m.v. de signalen of de thermometer) van pestgedrag wordt dit vermoeden kenbaar gemaakt bij de teamleider; tevens pestcoördinator.

Ook kan de leerling zelf de stap nemen om aan de groepsleerkracht te vertellen dat hij gepest wordt. Wanneer deze vermoedens gedeeld worden door andere collega's, is het van belang om in gesprek te gaan de betreffende leerling door middel van een oriënterend gesprek, zie bijlage 3. Tijdens dit gesprek maakt de groepsleerkracht duidelijk dat hij zich zorgen maakt en probeert erachter te komen wat er precies aan de hand is. (Tips staan omschreven in bijlage 4)

Maak een inschatting van de situatie: Is er sprake van grensoverschrijdend (online) gedrag? Is het een bedreiging voor de sociale veiligheid van leerling(en) / van de school? Zo ja, dan treedt het pestprotocol/ veiligheidsplan in werking.

Afhankelijk van de ernst van de situatie: licht het zorgteam, contactpersonen en/of directie in. Onderzoek de feiten: zijn er mogelijk strafbare feiten (bedreiging/ mishandeling) gepleegd? Schakel de wijkagent/politie in (ook als daders niet bekend zijn).

Bij online pestgedrag: laat het slachtoffer bij mogelijk strafbare feiten digitaal bewijs verzamelen. Dien zo snel mogelijk een verzoek in bij de betreffende sites/apps om de beelden of berichten te laten verwijderen. Wordt er aangifte gedaan? Stem dit dan af met de politie om te voorkomen dat bewijsmateriaal verloren gaat.

Stap 2

De groepsleerkracht informeert de ouders van het slachtoffer (evt. samen met de teamleider?) en vertelt welke stappen ondernomen worden. De leerkracht registreert dit in LVS.

Stap 3

Wanneer het vermoeden klopt, is het van belang te achterhalen of de leerling weet wie de pester is. In samenspraak met de leerling moet dan de volgende keuze gemaakt worden:

- Wanneer de leerling het vermoeden heeft dat de pester in zijn klas zit (stap 4 t/m stap 6) dan kan er gekozen worden voor een niet confronterende methode. Het thema pesten kan in zijn algemeenheid in de klas aan de orde komen, zonder iemand er persoonlijk op aan te spreken.
- Wanneer de leerling weet wie de pester is (Stap 7 t/m stap 10) dan kan er gekozen worden voor een confronterende methode, waarin de groepsleerkracht en teamleider in gesprek gaat met de leerlingen, apart of samen. Wanneer blijkt dat de pester op een andere school zit, kan (in overleg met de teamleider) contact worden opgenomen met deze school.

- Wanneer het slachtoffer geen idee heeft wie de pester is (Stap 11 t/m stap 14) overleg dan met de leerling of het verstandig is om de ouders te vertellen wat er aan de hand is. Wanneer er bewijsmateriaal is zouden de ouders verdere stappen kunnen ondernemen.

Geef het slachtoffer bij online digitaal pesten de tips die omschreven staan in bijlage 5

Stap 4

Als gekozen is voor een niet confronterende methode gaat de groepsleerkracht het thema pesten behandelen in zijn klas. Gebruik hiervoor het op school aanwezige materiaal van STIP, week tegen pesten.

Stap 5

De groepsleerkracht of teamleider brengt na afloop de ouders van het slachtoffer op de hoogte van de genomen stappen. Er komt een notitie van dit gesprek in LVS

Stap 6

Het team blijft de leerling (slachtoffer en pester) volgen.

Stap 7

Als gekozen is voor de confronterende methode gaat de groepsleerkracht samen met de teamleider in gesprek met de pester en het slachtoffer door middel van een bemiddelingsgesprek (eerste gesprek), zie bijlage 6.

Tijdens het gesprek komen de onderstaande onderwerpen aan de orde;

- Elke leerling heeft recht op een veilige schoolomgeving en de school doet er alles aan om dat te bewerkstelligen.
- Spreek de pester aan en maak hem duidelijk dat hij moet stoppen met het pesten.
- Sta stil bij de gevoelens van het slachtoffer, zodat hij zich begrepen voelt.
- Maak de pester bewust van het effect van zijn gedrag.
- Afhankelijk van de ernst van het pesten kan een straf worden uitgedeeld.
- Er worden afspraken gemaakt waaraan een termijn wordt verbonden.
- Er wordt een vervolg gesprek gepland.

Geeft het slachtoffer bij digitaal pesten de tips die omschreven staan in bijlage 5.

Stap 8

De groepsleerkracht meldt de gebeurtenis bij de ouders van pester en slachtoffer, de teamleider en ZT. De gebeurtenis en afspraken die gemaakt zijn worden door de groepsleerkracht genoteerd in het LVS

Stap 9

Afhankelijk van de ernst van de situatie: worden collega's, ouders en leerlingen ingelicht over de situatie: geef openheid van zaken, maar verstrek alleen informatie die strikt nodig is om de rust en veiligheid te herstellen.

Stap 10

De groepsleerkracht (evt met collega's) observeert of de afspraken van beide partijen (slachtoffer en pester) worden nageleefd en organiseert een vervolgspraak (tweede gesprek) met beide partijen. Controle op naleving van afspraken. Blijkt het pestgedrag aan te houden, dan wordt er contact opgenomen met zorgteam en de teamleider. Deze pakt het probleem samen met de groepsleerkracht verder aan. (Zie na stap 15.)

Stap 11

Wanneer de leerling geen idee heeft wie de pester is, gaat de groepsleerkracht in gesprek met de leerling. Gebruik de tips die omschreven staan in bijlage 4. Daarnaast worden in ieder geval de tips uit bijlage 5 besproken als het gaat om digitaal pesten.

Stap 12

De ouders van het slachtoffer worden door de groepsleerkracht geïnformeerd.

Stap 13

De groepsleerkracht maakt een notitie in het LVS.

Stap 14

Het team blijft de leerling volgen.

Als het pesten doorgaat....

Stap 15

Wanneer de pester bekend is en de groepsleerkracht signaleert dat het digitaal (online) pestgedrag structureel is en niet eenmalig is, wordt de teamleider en eventueel het ZT ingeschakeld door de groepsleerkracht. Ook ouders van het slachtoffer worden geïnformeerd.

Stap 16

De groepsleerkracht en de teamleider en eventueel het ZT zorgen dat er een gesprek wordt gevoerd met de pester en zijn ouders, zie bijlage 7. Tijdens dit gesprek worden ouders op de hoogte gesteld van de situatie. Samen met de ouders wordt gekeken hoe dit probleem opgelost kan worden. Zo nodig kan de teamleider een passende consequentie geven. Opnieuw worden er afspraken gemaakt er wordt een termijn aan verbonden. Ook wordt er een vervolg gesprek (derde gesprek) gepland, met ouders waarin het nakomen van afspraken centraal staat.

Stap 17

De groepsleerkracht licht de ouders van het slachtoffer in over de genomen stappen.

Stap 18

De groepsleerkracht maakt een notitie in het LVS.

Stap 19

De groepsleerkracht blijft de leerlingen (slachtoffer en pester) volgen.

Stap 20

Wanneer de pester onbekend is, voert de groepsleerkracht (eventueel samen met School maatschappelijk werk) een gesprek met het slachtoffer en zijn ouders. Er wordt besproken welke stappen het slachtoffer/ouders al heeft ondernomen. Het slachtoffer spreekt eventueel zijn vermoedens uit wie de pester zou kunnen zijn.

Wanneer de vermoedelijke pester op deze school zit onderneemt de groepsleerkracht (eventueel met de teamleider) actie door individueel een gesprek aan te gaan met deze leerling, zonder dat het slachtoffer hierbij aanwezig is. Het vermoeden wordt uitgesproken waarna de pester de gelegenheid krijgt aan te geven of hij inderdaad de pester is. Wanneer dit het geval is dan wordt er vervolgens gehandeld naar stap 8 en 9.

Als de pester onbekend is wordt samen met de leerling gekeken hoe de leerling dit aan de ouders gaat vertellen. Omdat de pester onbekend is, kan de school geen verdere stappen ondernemen. Ouders zouden bij digitaal pesten via de provider de pester kunnen achterhalen. De tips in bijlage 5 worden besproken met het slachtoffer en ouders.

Stap 21

De groepsleerkracht noteert de gegevens in het LVS.

Stap 22

De groepsleerkracht blijft de leerling volgen.

Stap 23

Als het pesten blijft door gaan.....De groepsleerkracht doet opnieuw melding bij het zorgteam en de teamleider/ pestcoördinator.

Stap 24

Uitvoeren van het advies/interventies van het zorgteam....

Gaat het door....

Stap 25

Indien afspraken wel zijn nageleefd: Afsluitend gesprek.

Indien afspraken niet zijn nageleefd: mogelijk tijdelijke schorsing/nadenkverlof. Via CvB wordt besloten wat de definitieve sanctie wordt. Slechts in een uiterste geval kan in overleg met Inspecteur van het Onderwijs tot definitieve verwijdering worden besloten.

stap 26

Via CvB wordt besloten wat de definitieve sanctie wordt. Slechts in een uiterste geval kan in overleg met Inspecteur van het Onderwijs tot definitieve verwijdering worden besloten.

Nazorg

Gesprekken met slachtoffer door leden van het zorgteam.

Gesprekken met dader door leden van het zorgteam.

Begeleiding voor meelopers, stille middengroep.

Lessen voor de betreffende klas.

Bij de groepsindeling wordt rekening gehouden met eventuele pestproblematiek.

Verwachtingen van betrokkenen.

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft beperkt tot het signaleren en aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties aan de leerkracht en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

Begeleiding

In het stuk 'pestprotocol stap voor stap' staat de begeleiding beschreven voor alle betrokkenen; slachtoffer, dader, meelopers en de zwijgende middengroep en de overige omstanders.

Samenwerking ten aanzien van pesten binnen en buiten de school.

De MBS werkt binnen en buiten de school samen om pesten tegen te gaan en pestproblematiek op te lossen. Binnen de school spelen groepsleerkrachten, contactpersonen, schoolmaatschappelijk werk en het zorgteam een belangrijke rol.

Extern onderhoudt de MBS contacten met bijv. een extern vertrouwenspersoon, het bevoegd gezag, MEE, WIJ-teams, Hondsborg ect. Door middel van de samenwerking met de bovenstaande personen en instanties hoopt de MBS de pestproblematiek goed te kunnen begeleiden en zo tot het minimum te kunnen beperken.

Leerlingen en ouders kunnen met hun pestproblematiek terecht bij; de groepsleerkracht, de teamleider en de contactpersonen van de school.

Radicalisering.

Wat is radicalisering?

De school is de plek waar kinderen en jongeren elkaar ontmoeten en kennismaken met verschillende achtergronden, denkbeelden, waarden en normen. Het is een plek waar alle dilemma's en thema's die in de maatschappij spelen ook afspelen. Extremisme en radicalisering zijn zulke maatschappelijke thema's die de school binnenkomen en die zonder adequaat oppakken, kunnen leiden tot polarisatie en verharding van het gesprek.

Radicalisering is een grillig verlopend proces waarbij een leerling geraakt wordt door radicaal gedachtegoed, afdrijft van democratie en toegroeit naar extremisme. Een leerling raakt geïnspireerd en gaat geloven in een extremistisch wij-zij verhaal en gaat daar steeds meer persoonlijke consequenties aan verbinden. Radicalisering is een mogelijk beginpunt van ontsporing.

De rol van de school.

Radicalisering raakt de school. We kunnen ons als school er niet voor afsluiten..... Je kunt er als school de ogen niet voor sluiten. Sociaal-emotionele problematiek belemmert het leren. Signaleren en onderzoeken van niet-pluis gevoelens behoren tot de pedagogische taak van de school.

De school heeft wettelijke verplichtingen met betrekking tot burgerschap en schoolveiligheid. Radicale uitingen van een leerling, kunnen leiden tot vooroordelen en stereotyperingen bij een andere leerling. Een sociaal onveilig klimaat ligt dan al snel op de loer. Leerlingen voelen zich mogelijk bedreigd of onder druk gezet.

Hoe te handelen bij radicalisering?

Voorafgaand en tijdens het proces van radicalisering zijn er diverse pedagogische interventies mogelijk en noodzakelijk.

Preventief.

Voordat 'radicalisering speelt op school' is er de rol van de school om te werken aan een sociaal veilig klimaat en burgerschap.

De MBS heeft een duidelijke visie en beleid, dat bekend is en (uit)gedragen wordt door iedere leerkracht op school.

Belangrijk onderdeel hiervan is het omgaan met verschillen en het respecteren van elkaars eigenheid ongeacht sekse, gaardheid, uiterlijk, geloofsovertuiging of herkomst. Dit is ook beschreven in de gedragscode van de SSOE.

Er is duidelijk beschreven, wat de gedragsnormen zijn binnen de school en welke sancties er verbonden zijn aan grensoverschrijdend gedrag.

De leerkrachten zorgen dat er een relatie is met de leerlingen. Zij kennen hun achtergrond en zorgen dat er aandacht is voor sociaal-emotionele problematiek. Ook zorgen de leerkrachten ervoor dat leerlingen weten bij wie ze terecht kunnen op school. Leerkrachten zorgen voor verbinding.

De school heeft een netwerk rondom de school en de leerkrachten onderhouden een goede relatie met ouders en de thuissituatie van de leerlingen.

Proactief

Gevoelige maatschappelijke thema's worden in de klassen bespreekbaar gemaakt. Wanneer er opvallende gedragsveranderingen zijn of zorgen over een leerling, worden deze onderzocht. De leerkracht en IB-er of afdelingsleider gaan het gesprek aan met de leerling en/of ouders van de leerling. Eerst zal onderzocht worden of er intern mogelijkheden zijn om de problematiek op te lossen, lukt dit niet dan kan school het netwerk raadplegen voor eventuele (externe) hulp.

Een radicaliseringsproces ontstaat niet zomaar. Vaak is er sprake van een voedingsbodem, die kan bestaan uit gevoelens en ervaringen van achterstelling, discriminatie, onrecht, en uitsluiting. Dit kan direct, uit eigen ervaring, maar ook indirect, via de media en horen-zeggen, ontstaan. Een item in het journaal over Syrische vluchtelingen of over Palestina kan zulke gevoelens oproepen. Daarnaast kunnen factoren zoals slecht sociaal netwerk, persoonlijke crisis, slechte schoolprestaties, en/of arbeidskansen en psychische problematiek bijdragen aan radicalisering. Jongeren zitten daarnaast midden in hun identiteitsontwikkeling en worstelen met allerlei levensvragen. Deze factoren kunnen zorgen voor een zgn. 'cognitieve opening', waardoor ze vatbaar worden voor o.a. radicale ideologieën.

Vanuit deze voedingsbodem kan een proces van radicalisering op gang komen. In zo'n proces zijn verschillende fasen te onderscheiden, met bijbehorende signalen waar de school op kan letten. Dit proces verloopt vaak grillig en leidt niet altijd tot extremisme. Het model van De Wolf en Doosje (2013) uit '*Puberaal, lastig of radicaliserend*' (Spee en Reitsma, 2015) laat duidelijk de signalen zien en wat dit betekent voor interventies op school.

Dit model, zie bijlage 8 is een belangrijke leidraad voor het voorkomen van en handelen met betrekking tot (signalen van) radicalisering. Ook dient het als middel om leerkrachten/begeleiders op de MBS te informeren over en toe te rusten op hun taak binnen deze maatschappelijke ontwikkelingen.

<http://www.schoolveiligheid.nl/kennisbank/informatieblad-radicalisering-signaleren-en-handelen-binnen-het-onderwijs-2/>

Curatief

De rol van de school is om (verregaande) radicalisering te signaleren en deze bevindingen te delen met het (externe) netwerk om gezamenlijk een vollediger beeld te ontwikkelen van de leerling in kwestie en de te ondernemen acties te bepalen.

Er zijn twee sporen van ondersteuning naar het onderwijs. In de bijlage: 'Ondersteuning voor scholen', staat de inhoud van de ondersteuning voor het onderwijs beschreven. De MBS en haar leerkrachten zullen zo nodig informatie, advies en ondersteuning vragen.

Bron:

<http://www.schoolveiligheid.nl/thema/radicalisering/>

Bijlage 1

Signalen gepest kind

Hoe is pestgedrag te signaleren? Omdat leerlingen in veel gevallen niet vertellen dat ze worden gepest kan uit indirecte signalen worden afgeleid of leerlingen worden gepest.

Mogelijke signalen van pesten zijn:

- Blauwe plekken
- Spullen die "kapot" gaan
- Zij lijken geen vrienden te hebben, zijn vaak alleen
- Zij worden als laatste gekozen
- Geen zin om naar school te gaan
- Ze proberen dicht bij de leerkracht te blijven
- Angstig en onzeker
- Zij zien er bang, neerslachtig en huilerig uit
- Verminderde schoolresultaten
- Overdreven clownesk gedrag
- Afkoopgedrag; geld/snoep of het maken van huiswerk voor anderen
- Andere leerlingen uit jouw klas kunnen ook signalen geven dat een leerling gepest wordt.
- Ze vertellen bijvoorbeeld dat een leerling zit te huilen, niet mee mag doen of altijd alleen staat in de pauze

Bijlage 2 Thermometer pesten in de klas

Leerlinggegevens

De afname van deze vragenlijst gebeurt anoniem, maar toch zouden wij een paar dingen van je willen weten:

- ik ben een jongen / meisje (omcirkel het juiste woord)
- ik zit in klas
- het geboorteland van mijn vader is
- het geboorteland van mijn moeder is

Over de laatste maand:

nooit altijd

1. Ik voel me op school veilig genoeg om:

- te zijn wie ik ben 0 1 2 3 4 5
- voor mijn geloof uit te komen 0 1 2 3 4 5
- mijn mening te geven 0 1 2 3 4 5
- te kiezen en te doen wat ik wil 0 1 2 3 4 5
- te gaan en te staan waar ik wil 0 1 2 3 4 5

2. Ik voel mij veilig

- in de klas 0 1 2 3 4 5
- in het schoolgebouw 0 1 2 3 4 5
- in de kantine / aula / overblijfruimte 0 1 2 3 4 5
- op het schoolplein 0 1 2 3 4 5
- in de buurt van de school 0 1 2 3 4 5

3. Ik voel me veilig omdat de school

- goed op naleving van de regels let 0 1 2 3 4 5
- goed helpt als je hulp vraagt 0 1 2 3 4 5
- goed optreedt tegen pesten en geweld 0 1 2 3 4 5
- goed optreedt tegen discriminatie 0 1 2 3 4 5
-

4. Ik voel me onveilig op school door

- leerlingen 0 1 2 3 4 5
- docenten 0 1 2 3 4 5
- andere personeelsleden op school 0 1 2 3 4 5
- leerlingen van een andere school 0 1 2 3 4 5

5. Ik voel me onveilig op school door:

- uitschelden 0 1 2 3 4 5
- bedreiging met woorden 0 1 2 3 4 5
- stuk maken of stelen van mijn spullen 0 1 2 3 4 5
- uitsluiting (niet meer mogen meedoen) 0 1 2 3 4 5
- pesten 0 1 2 3 4 5
- lichamelijk geweld 0 1 2 3 4 5

- bedreiging met een wapen 0 1 2 3 4 5
- discriminatie 0 1 2 3 4 5
- seksueel geweld (kijken, woorden, aanraking) 0 1 2 3 4 5

6. Ik word op school gepest of gediscrimineerd

- om hoe ik eruit zie 0 1 2 3 4 5
- om wat ik wel en niet goed kan 0 1 2 3 4 5
- om mijn afkomst, geloof of cultuur 0 1 2 3 4 5
- om de manier waarop ik spreek en schrijf 0 1 2 3 4 5
- omdat ik een jongen of een meisje ben 0 1 2 3 4 5
- omdat ik homo of lesbo ben 0 1 2 3 4 5

7. Ik maak het voor anderen onveilig op school door:

- uitschelden 0 1 2 3 4 5
- bedreiging met woorden 0 1 2 3 4 5
- stuk maken /stelen van spullen van anderen 0 1 2 3 4 5
- uitsluiting (niet meer laten meedoen) 0 1 2 3 4 5
- pesten 0 1 2 3 4 5
- lichamelijk geweld 0 1 2 3 4 5
- bedreiging met een wapen 0 1 2 3 4 5
- discriminatie 0 1 2 3 4 5
- seksueel geweld (kijken, woorden, aanraking) 0 1 2 3 4 5

Bijlage 3

Oriënterend gesprek

Doel

Nagaan of en wat er aan de hand is.

Achterhalen of het probleem dat verteld wordt het echte probleem is, of dat er een probleem achter zit.

Werkwijze

De ander vrijelijk laten vertellen.

Gerichte, open vragen stellen.

Kenmerken

Kort, de situatie wordt in kaart gebracht.

Vaardigheden

Aandacht geven.

Luisteren.

Vragend aansluiten.

Terugkoppelen, samenvatten.

Open vragen stellen

Open vragen geven de ander veel vrijheid om duidelijk te maken wat hem bezig houdt. Open vragen stel je om:

- Een gesprek te beginnen.
- Tijdens het gesprek dieper op zaken in te gaan.
- Tijdens het gesprek de aandacht op bepaalde onderwerpen te richten.
- Te voorkomen dat je de leerling de woorden in de mond legt.

Bijlage 4

Gesprekstips bij een gesprek met een gepeste leerling

- Zorg dat u niet meteen iets onderneemt.
- Luister en stel vragen, laat zien dat u wilt helpen, maar doe nog niks.
- Bespreek wat de leerling al heeft gedaan om het digitaal pesten te stoppen.
- Bedenk samen de volgende stap, wat gaan we nu samen doen.
- Doe niets buiten de leerling om.
- Ga niet voor de leerling staan, maar er naast of er achter.

Bijlage 5

Tips ter voorkoming van digitale pesterijen

Geef het slachtoffer bij digitaal pesten in ieder geval de volgende tips:

- Gebruik altijd een nickname (schuilnaam).
- Geef nooit je adres, achternaam, telefoon of 06-nummer.
- Chat alleen als je een ander kunt blokkeren.
- Blokkeer het mailtje (dan krijg je geen post meer van deze afzender).
- Zeg het thuis of op school.
- Bewaar de pestmail (dat is het bewijs).
- Laat je leerkracht of ouders bij de provider nagaan wie het bericht heeft verstuurd en een klacht indienen.
- Meld het aan de chatbox zelf (aan de moderatoren of via e-mail).
- Reageer nooit zelf op zulke chats.
- Blokkeer de chat van die persoon. Kan dat niet? Log uit!
- Log eventueel onder een andere naam weer in en chat door met de mensen die je wel leuk vindt.

Bijlage 6

Bemiddelingsgesprek

Doel

De groepsleerkracht probeert een dialoog mogelijk te maken tussen twee partijen die op elkaar zijn vastgelopen.

Kenmerken

Twee partijen hebben een conflict waar zij zelf niet meer uit kunnen komen. Beide partijen hebben persoonlijke emoties overgehouden n.a.v. vorige botsingen. Beide partijen denken het recht aan hun kant te hebben en vinden dat de ander onjuist handelt. De bemiddelaar moet weer beweging in de situatie krijgen, zonder dat de partijen het gevoel hebben dat ze gezichtsverlies lijden.

Werkwijze

Voorafgaand aan het gesprek heb je je een duidelijk beeld gevormd waar de zaak over gaat en welke beleving beide partijen hebben.

Nodig beide partijen uit toelichting te geven op de zaak, zo nodig verhelderen door terugkoppelen, samenvatten en vragen stellen.

In wisselwerking met beide partijen een probleemstelling formuleren.

Beide partijen laten verklaren dat deze situatie om beweging vraagt van beide kanten.

Beide partijen bereidheid vragen in beweging te komen.

Vaardigheid

Zich open opstellen.

Luisteren.

Terugkoppelen.

Ordenen.

Vragend aansluiten.

Vragend toevoegen.

Informereren.

Adviseren.

Bijlage 7

Confronterend gesprek

Doel

De groepsleerkracht maakt de ander duidelijk welk probleem hij heeft met het gedrag van de leerling. Aan de leerling wordt om medewerking gevraagd om zo te komen tot een acceptabel leefklimaat binnen de school.

Kenmerken

De groepsleerkracht neemt initiatief tot dit gesprek.

Werkwijze

Informeert de leerling welk gedrag als hinderlijk wordt ervaren.

Leg dit uitvoerig uit, gebruik ik- boodschappen. Overtuig je ervan dat de ander begrepen heeft wat het probleem is.

Ga serieus in op negatieve emoties van de ander.

Nodig de ander oprecht uit om mee te werken aan het veranderen van het schoolklimaat.

Spreek goede voornemens uit en maak afspraken.

Vaardigheid

Duidelijke bewoording kiezen.

Open staan voor kritiek van de leerling.

Aandacht geven, empatisch reageren.

Reflecteren op gevoelens van de ander.

Verwoorden van de eigen gevoelens.

Ik- boodschap gebruiken.

Niet in de verdediging gaan, maar met een ik- boodschap de kritiek ontvangen.

Duidelijk maken dat het gedrag van de ander te maken heeft met het gedrag en niet met de persoon van de ander.

Bijlage 8

Ondersteuning bij radicalisering voor scholen.

Er zijn twee sporen van ondersteuning naar het onderwijs.

Spoor 1: informatie, advies en ondersteuning via School & Veiligheid

- Op deze webpagina vindt u informatie, trainingsaanbod en gratis hulpmiddelen en lesmaterialen over radicalisering. In de [kennisbank](#) vindt u onder meer downloadbare informatiebladen, de Radicxc-tool, de Terra Toolkit, de publicatie 'Puberaal, lastig of radicaliserend' en diverse lessuggesties.
- U kunt dagelijks (9.00 – 16.00) terecht bij onze helpdesk met vragen over dit onderwerp. U kunt hen telefonisch bereiken op 030 2856 616 of mailen naar helpdesk@schoolenveiligheid.nl.
- Indien nodig, is de helpdesk ook in de mogelijkheid gratis schoolondersteuning op instellingsniveau te arrangeren. Dit betekent dat een medewerker met expertise op het terrein van radicalisering met u een gesprek voert ten behoeve van vraagarticulatie en kunnen zij u adviseren over het aanwezig trainingsaanbod. Daarnaast is ook een voorlichting/presentatie mogelijk.
- Trainingsaanbod voor scholen in de prioritaire gemeentes en/of onderwijsinstellingen die te maken hebben met radicaliseringsproblematiek. Dit trainingsaanbod is alleen aan te vragen via de helpdesk en schoolondersteuning.

Spoor 2: Actief brengen van ondersteuning naar 18 prioritaire gemeentes

- Dit betreft extra inzet naar 18 gemeentes waar de problematiek nijpend is. Gemeentes die hiertoe behoren hebben d.d. september 2015 een brief ontvangen om de scholen binnen hun gemeente hiervan op de hoogte te stellen.
- Via gemeentes zullen bij die scholen die dat wensen intakegesprekken worden gehouden om te bepalen welk trainingsaanbod aansluit bij hun scholingsverzoek.
- Stichting School & Veiligheid organiseert in het schooljaar 2015/2016 tien kleinschalige trainingsbijeenkomsten voor docenten om moeilijke onderwerpen bespreekbaar te maken.
- *Training Omgaan met Idealen*
Docenten worden steeds vaker met religieuze radicalisering geconfronteerd. Zij hebben behoefte aan kennis, maar vooral ook aan praktische handvatten: Wat houdt radicalisering precies in? Hoe verhoudt het zich tot de idealen van jongeren? En boven alles: hoe ga je als betrokkene het gesprek aan met deze jongeren? De training Omgaan met Idealen (OMI) biedt dit soort praktische handvatten. Naast het overbrengen van kennis en expertise, spelen deelnemers onder meer casussen uit met een trainingsacteur om de opgedane kennis eigen te maken. De Expertise-unit Sociale Stabiliteit biedt deze training aan op aanvraag van gemeenten en/of scholen.
Aanbieder: Ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Expertise Unit Sociale Stabiliteit
Meer informatie: ess@minszw.nl / 070 – 333 45 55
- *Rijksopleidingsinstituut Radicalisering (ROR)*
De NCTV heeft samen met het Opleidingsinstituut van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) het Rijksopleidingsinstituut Radicalisering (ROR) opgezet. Alle door de NCTV ontwikkelde

opleidingen en trainingen op het gebied van radicalisering en de bestrijding van gewelddadig jihadisme, zijn hiermee onder één dak te vinden. Het ROR biedt diverse trainingen aan voor professionals binnen de overheid en gemeenten, die te maken kunnen krijgen met radicalisering in hun dagelijks werk. Het ROR bedient onder andere de vreemdelingenketen, jeugdzorg-, welzijns-, veiligheids- en justitiële sector, maar ook andere instanties binnen de (semi)publieke sector. Via de website van het ROR is het complete trainingsaanbod te vinden en kunnen trainingen worden aangevraagd. Ook kunnen via de Toolbox Extremisme trainingen op deze manier worden aangevraagd. Voor trainingen in het onderwijs zal het ROR als backoffice optreden en worden trainingen via Stichting School en Veiligheid (SSV) aangevraagd.

Meer informatie: [Rijksopleidingsinstituut Radicalisering \(ROR\)](#)

- Hulplijn van het Samenwerkingsverband van Marokkaanse Nederlanders (SMN) is voor ouders die zich zorgen maken om hun kind of iemand in hun vertrouwde omgeving die aan het radicaliseren is.

Meer informatie: [Hulplijn radicalisering SMN](#)

- Bij het Meldpunt Vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs kunt u terecht in gevallen van (signalen van) discriminatie, fundamentalisme en extremisme. Het meldpunt is dagelijks bereikbaar voor alle betrokken bij het onderwijs. Tel.: 0900 – 111 31 11 (tijdens kantoortijden en tegen lokaal tarief)

Meer informatie: [Meldpunt Vertrouwensinspecteurs](#)

- Lokale veiligheidshuizen werken in samenwerkingsverbanden op lokaal niveau met ketenpartners. Wanneer een casusoverleg nodig is, kan een veiligheidshuis nuttig zijn.

Meer informatie: [Veiligheidshuizen](#)

Bron:

<http://www.schoolenveiligheid.nl/thema/radicalisering/>

	Sociaalpsychologische factoren	Signalen	Wat het betekent voor deradicaliseringsprogramma's of interventies op school
Beginstadium	De jongere ervaart frustratie doordat hij zich benadeeld of gediscrimineerd voelt De jongere voelt zich onzeker De jongere is beïnvloedbaar door mensen die nabij zijn	Staat in potentie open voor een verklarende ideologie Zoeken naar waardering en gezien willen worden door de omgeving Iemand is beïnvloed door een ander	Verminderen van gevoel van benadeeling Verbreden van kaders met betrekking tot de sociale omgeving Creëer contact met mensen die positief kunnen beïnvloeden.
Eerste stap	De jongere zet de hoop dat het beter gaat af tegen datgene wat mislukt	Verliezen van het geloof in de rechtvaardigheid van het systeem Niet meer geloven in de groepen waarin wordt geparticipeerd	Proberen weg te nemen van het gevoel van dat dingen onmogelijk zijn. Ervaren dat er ook andere mogelijkheden zijn. Stimuleren van de kracht van de eigen groep
Tweede stap	De jongere gaat op zoek naar mensen die hetzelfde denken op internet en in contact met anderen De jongere raakt betrokken bij groepen met radicale gedachten	Verkennen van radicaal gedachtegoed	Het laten zien van een ander perspectief/ideologie
Derde stap	De jongere voelt onzekerheid over status in de groep: hij wil rechtvaardigen waarom hij met de groep verbonden is. Sterker geloof in de groep door: - Wederkerigheid - Cognitieve dissonantie - Vergoelijken van de middelen - Depersonalisatie - Polarisatie - Leren door rolmodellen - "Ik ben nu eenmaal binnen" - Machtsgebruik	Nieuw lid van de groep: - Isoleert zichzelf van zijn oorspronkelijke omgeving - Kleedt en gedraagt zich naar voorbeeld van andere leden van de groep - Zet zich af tegen andere groepen, in het bijzonder vergelijkbare groepen - Neemt een andere naam aan	Voorkomen van afzondering Laten zien wat de nadelen zijn van bij de groep horen Laat andere groepen zien/ bied alternatieven Geef informatie over de macht van de groep ten opzichte van het individu Signaleren en signalen doorgeven
Vierde stap	De jongere ontwikkelt nog meer toewijding en verbondenheid met de groep door: - Samensmelting van persoonlijke en sociale identiteit: je wordt de groep - toename van de invloed van de groep - verandering van zelfbeeld door betekenisvolle rol	Jongere wordt minder zichtbaar omdat hij zich in een parallelle wereld begeeft Een aanval voorbereiden Jongere gaat zich weer westers kleden en gedragen Uiten van haat tegen ongelovigen Verkondigen van de ware doctrine aan nieuwe leden Vastleggen van eigen denkbeelden en gedachtegoed Uit isolement komen om angst te zaaien	- Signaleren en signalen doorgeven - zorg dat iedereen weet waar je ze met hun bezorgdheid en signalen naar toe moeten - geweld als doel ter discussie stellen
Vijfde stap	De jongere pleegt een aanslag of is daarbij betrokken De jongere ontwikkelt allerlei strategieën/ denkbeelden waardoor dit geoorloofd is.	Maken van een (video)testament Opnemen van al zijn geld Uitingen dat hij ergens anders niet bij wil horen	Signaleren en signalen doorgeven Wijs op het irrationele karakter van de rechtvaardiging Geef bijval aan mensen die twijfelen

<http://www.schoolveiligheid.nl/kennisbank/informatieblad-radicalisering-signaleren-en-handelen-binnen-het-onderwijs-2/>